

impressionistiske efterbillede, der trods alt bliver tilbage hos læseren, ville fremstillingen klart have været styrket, hvis Hammerich havde taget det sidste kraftspring med et afsluttende kapitel, der gav et samlet bud på Poul Henningsen, betydningen af hans indsats på hovedfelterne, såvel som »hele mennesket«.

Lars Dybdahl

Povl Eller: *Industriens mænd – et male-ri af P. S. Krøyer 1903-04*. (Fr. G. Knudtzons Bogtrykkeri A/S, 1984). 43 s., 85,40 kr.

P. S. Krøyers sidste repræsentationsbillede er malet på bestilling af ingeniør og fabrikant G. A. Hagemann. Det hænger i dag på Frederiksborg, og det forestiller københavnske repræsentanter fra de tekniske fag, samlet i det dengang nye Østre Elektricitetsværks maskinhal. Situationen er naturligvis fiktiv, men modellerne har rent faktisk været indkaldt til korte samvær i maskinhallen gruppevis samt til enkelte atelierbesøg. Det er Hagemann, der står for udvalget af personligheder og deres placering, og Povl Ellers skarp-sindige analyse peger på Dansk Ingeniørforening som nøgle til forståelse af billedet. Der er nemlig påfaldende mange personer med fra de offentlige værker, mens vigtige dele af industrien ikke er repræsenteret. I alt optræder der 53 mænd på billedet, som Povl Eller kalder et sejrsmonument, udført før slaget er kommet rigtigt i gang; et fremsyn på elektricitetens vegne. Billedets gåde, påpeger forfatteren, er den centrale placering af Københavns overpræsident, V. Oldenburg, der var jurist. Bogen er et fint lille studie og bygger på et foredrag i Videnskabernes Selskab.

Ib Gejl

Povl Christiansen: *Fyrretyve år med Snedkerlaugets Møbeludstillinger*. (G. E. C. Gad, 1986). 198,00 kr.

I 1927 befandt de københavnske møbelsnedkerfirmaer sig i en alvorlig krise. Det blev stadig sværere at klare sig overfor den fremvoksende møbelindustri, og stilmæssigt havde man meget vanskeligt ved at finde nye veje. Det blev ikke bedre af, at importen af tyske møbler i disse år var stor.

For at vise flaget tog Københavns Snedkerlaug derfor initiativ til en årlig udstilling, der skulle vise, hvad møbelsnedkerne kunne præstere. De første år var udstillingerne lidt famlende, men efterhånden begyndte flere og flere håndværkere at samarbejde med arkitekter om udformningen af møblerne. Derved blev Snedkerlaugets Møbeludstillinger rugekasse for en hel generation af arkitekter. De senere store navne Hans Wegener, Finn Juhl, Børge Mogensen og Arne Jacobsen havde her mulighed for at vise deres talent.

Uden samarbejdet mellem håndværkerne og arkitekterne havde danske møbler næppe nået den internationale position, de kom til at indtage efter 2. Verdenskrig. Man ser her klart, hvad et aktivt og vågent miljø betød. Det tog faktisk mange år at få et talent til at springe ud i fuldt flor. Hans Wegener debuterede således i 1937, vandt en række præmier i årene derefter, men først i 1949 frembragte han det sublime.

Forfatteren er selv møbelsnedker, og ledede udstillingerne fra 1958 til 1966, hvor de københavnske snedkermestre ikke længere selv magtede at stå for udstillingerne. Forinden havde han i mange år været med i udstillingskomiteen. Om nogen kender Povl Christiansen altså forholdene indefra. Han øser beredvilligt af sin store viden, og støtter sig på møbelprotokoller og de fyldige

anmeldelser, udstillingerne fik. Desuden skildrer han med selvironi og vemod snedkermestrenes håbløse kamp mod en industri, der begyndte med at fremstille møbler af tvivlsom kvalitet, men endte med at bruge den fornyelse, håndværkerne leverede, i deres eget regi.

Det er derfor ikke blot et værk om 40 års møbeludstillinger. Bogen rummer også beskrivelsen af en ubarmhertig og forudsigelig kamp mellem håndværk og industri, og indeholder derved langt mere end titlen lover. Christiansen har

ramt hovedet på sømmet ved i en anden publikation at hævde, at bogen fra Snedkerlaugets Møbeludstillinger 25 års jubilæum ikke burde hedde »Håndværket viser vejen«, men »Håndværkerne viste vejen«. For det var det, der var tilfældet, og det dokumenterer Christiansen tydeligt i sin nye bog.

Endelig skal det nævnes, at det er en smuk bog, enkelt og logisk tilrettelagt af Erik Ellegaard Frederiksen.

Carl Erik Andresen

NORDEN

Anders Norberg m.fl.: *Tvåkammarriksdagen 1867-1970. Ledamöter och valkretsar*, Band 3. Blekinge län, Kristianstads Län, Malmöhus Län. (Sveriges Riksdag og Almqvist & Wiksell, 1986). 316 s.

Sverige har mærkværdigvis ikke tidligere haft et egentligt politisk-biografisk opslagsværk, og det er dette savn, den svenske rigsdag nu har rådet bod på.

Man har valgt at starte med tokammerrigsdagens periode (1867-1970), og man har også valgt at inddele værket *länsvis*, dvs. at bruge den valgkredsinddeling, der har været gældende siden forholdstalsvalgmanen blev gennemført. Det giver en del fordele, men også visse ulemper – for eksempel med hensyn til personsøgningen, så længe der ikke findes et nationalt personregister.

Men koncentrationen om de enkelte län – hvoraf dette bind omhandler henholdsvis Blekinge, Kristianstads og Malmöhus län – giver en god anledning til at bringe en indledende kort fremstilling af sociale og politiske udviklingstræk i hvert af disse län i perioden 1867-1970. Da bindet også har en ind-

ledning om den generelle udvikling af periodens svenske partisystem (ligeledes forfattet af professor Sten Carlsson), giver det også væsentlige dele af en almindelig politisk historie og dermed også andet og mere end politikerbiografierne.

Selv om indledningerne ikke går dybt, knytter værket sig alligevel herved til de nyere parlamentsbiografier, der også indeholder analyser osv. i tilknytning til den egentlige biografidel. Men der er altså ikke tale om analyser af rigsdagsmændenes sociale og politiske karriere, således som biografierne vel egentlig lægger op til?

Biografierne af de mange rigsdagsmænd er søgt gjort så objektive og faktuelle som muligt, og det virker, som om det er lykkedes godt. Prisen er en vis opremsende stil, og da der af pladshensyn er en udstrakt brug af forkortelser, er der først og fremmest tale om et faktisk opslagsværk – og ikke et værk med biografier med selvstændig litterær og politisk-analytisk værdi.

Det kan også fremhæves, at biografierne systematisk opregner en række opgaver og indsatser i forbindelse med